

Nursing Research Newsletter

ฝ่ายบริการพยาบาล โรงพยาบาลสงขลานครินทร์

ฉบับที่ 5/59 เดือนกุมภาพันธ์ ปี 2559

ความรู้และการปฏิบัติในการคัดกรองความเสี่ยงและการดูแลแผลที่เท้าผู้ป่วยเบาหวาน ของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล 5 จังหวัดภาคใต้ Knowledge and Practice Regarding Risk Screening and Diabetic Foot Ulcer Care among Community Nurses in Five Southern Border Provinces

สมพร, พย.ม., M.N.S.

ปรารธนา, ศศ.ม., M.A.

บทคัดย่อ: แผลที่เท้าจากโรคเบาหวานเป็นปัญหาสำคัญต่อสุขภาพของผู้ป่วยและเศรษฐกิจ จำเป็นต้องได้รับป้องกันการเกิดแผลโดยการคัดกรองความเสี่ยง และเมื่อมีแผลต้องได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมโดยพยาบาลในชุมชน วิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความรู้ในการประเมินความเสี่ยงการเกิดแผล การดูแลแผลเบาหวานและเปรียบเทียบความรู้ก่อน-หลังการอบรม และการปฏิบัติในการคัดกรองและดูแลแผลเบาหวานระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่เคยได้รับการอบรมและกลุ่มที่ไม่เคยได้รับการอบรมมาก่อน กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลที่เข้าร่วมอบรมในโครงการพัฒนาบุคลากรตามโครงการสนองน้ำพระราชหฤทัยในหลวงทรงห่วงใยสุขภาพประชาชนในวันที่ 13 และ 27 กรกฎาคม พ.ศ.2554 จำนวนทั้งสิ้น 162 คน ข้อมูลที่นำมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลหัตถ์ภูมิที่ได้จากแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการอบรม นำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าทีและไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า ร้อยละ 71.52 ไม่เคยได้รับการอบรมการดูแลแผลเบาหวาน มากกว่าร้อยละ 80 ไม่เคยอบรมชุดหนึ่งหนาและตรวจการตีบของหลอดเลือดที่เท้า (ABI) ในภาพรวมคะแนนเฉลี่ยหลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$ ทั้งนี้คะแนนเฉลี่ยความรู้ก่อนการอบรม (Pre-test) ระหว่างกลุ่มแตกต่างกัน โดยกลุ่มที่เคยผ่านการอบรมมาก่อนมีคะแนนเฉลี่ย ($M=10.0$, $SD=1.33$) สูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยอบรม ($M=8.8$, $SD=1.61$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$ แต่หลังการอบรมคะแนนเฉลี่ยทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน ด้านการปฏิบัติพบว่า มีเฉพาะการตรวจเท้าด้วยโมโนฟิลาเมนต์ที่มีความแตกต่างกันระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ $p < .05$ แต่ด้านอื่น คือ การซักประวัติ การตรวจเท้า และการตีบของหลอดเลือดที่เท้า (ABI) และการแนะนำเชิงป้องกันไม่แตกต่างกัน ดังนั้น พยาบาลที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล 5 จังหวัดภาคใต้จำนวนมากยังไม่ได้รับการอบรมเกี่ยวกับประเมินความเสี่ยง และการดูแลแผลเท้าเบาหวาน รวมถึงไม่มีการปฏิบัติเพื่อคัดกรองความผิดปกติของเท้าในการป้องกันการเกิดแผล จึงจำเป็นที่จะต้องสนับสนุนให้ได้รับการ

ฝึกอบรมเพื่อพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรในระดับปฏิบัติการ ให้ความรู้และทักษะในการใช้อุปกรณ์และการตรวจคัดกรองเพื่อให้สามารถช่วยเหลือผู้ป่วยเบาหวานในการดูแลและป้องกันแผลที่เท้าอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบภาคตัดขวาง (Cross Sectional) โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างเป็นพยาบาลจากโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล (รพ.สต.) ในเขต 5 จังหวัดภาคใต้ที่เข้าร่วมโครงการพัฒนาบุคลากรตามโครงการสนองน้ำพระราชหฤทัยในหลวงทรงห่วงใยสุขภาพประชาชนในวันที่ 13 และ 27 กรกฎาคม 2554 จำนวนทั้งสิ้น 162 คน โดยผ่านการพิจารณาและอนุมัติจากสาธารณสุขจังหวัดสงขลาจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลและรายงานผล

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย แบบสอบถามความรู้และการปฏิบัติการดูแลแผลเบาหวานที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นผ่านการพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาจากอาจารย์พยาบาลผู้เชี่ยวชาญการดูแลบาดแผล 1 ท่าน แบบสอบถามประกอบด้วย 1) ข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ หน่วยงานที่สังกัด ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน การได้รับอบรมและฝึกปฏิบัติเรื่องการดูแลแผลเบาหวาน 2) ข้อมูลความรู้ในเรื่องการประเมินความเสี่ยง การตรวจคัดกรอง การป้องกันและการดูแลแผลเบาหวาน (ค่าความเชื่อมั่น (KR-20) =.87) และ 3) ข้อมูลการปฏิบัติเรื่องการประเมินความเสี่ยง การตรวจคัดกรอง การป้องกันแผลที่เท้า (ค่าความเชื่อมั่นสัมประสิทธิ์แอลฟา=.75)

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้สถิติค่าที (t-test) และไคสแควร์ (Chi-square test)

การนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรมีการพิจารณาความเหมาะสมในการเพิ่มเนื้อหาความรู้และการฝึกปฏิบัติในการคัดกรองและการดูแลแผลเท้าผู้ป่วยเบาหวานในระบบการเรียนการสอน
2. สถานบริการสุขภาพควรมีอุปกรณ์ที่เพียงพอในการตรวจคัดกรองและมีการวางแผนปฏิบัติในการคัดกรองที่เป็นระบบ

ข้อจำกัดในการวิจัย แบบสอบถามด้านการดูแลแผลผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิเพียง 1 ท่าน และกลุ่มตัวอย่างบางรายไม่สมัครใจตอบแบบประเมินหลังการอบรมจึงมีข้อมูลขาดหาย (Missing) ซึ่งมีผลกระทบกับการวิเคราะห์ข้อมูล แต่ผู้วิจัยเห็นประโยชน์จากรายงานผลวิจัยจึงทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามที่ได้รับจริง

สมพร วรรณวงศ์ และ ประรณนา วัชรานุรักษ์. 2558. ความรู้และการปฏิบัติในการคัดกรองความเสี่ยงและการดูแลแผลที่เท้าผู้ป่วยเบาหวานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล 5 จังหวัดภาคใต้. วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้: 2(3); 62- 73.